Bodelning — onerös eller benefik?

Av civilekonomen Stig Olsson

Den korta kommentar jag fick införd i denna tidskrift år 1982 sid 329 med anledning av ett förhandsbesked som prövats av regeringsrätten, har föranlett ett antal ytterligare inlägg — främst på det bakomliggande civilrättsliga området. De senaste meningsutbytena har ägt rum mellan regeringsrådet Tottie och professor Englund.[1)]

När jag nu åter fattar pennan är det inte i avsikt att blanda mig i den civilrättsliga diskussionen mellan Tottie och Englund. Jag vill bara ta upp en sak, bäst illustrerad av vad Tottie säger i not 13 på sid 449 i Skattenytt 1985. Tottie säger att fång genom bodelning mycket väl kan betecknas som alltigenom oneröst. Vardera maken har ett anspråk på den andres giftorättsgods grundat genom äktenskapets ingående.

Med Totties sätt att dra gränsen mellan onerösa fång och benefika sådana, måste man väl finna att även t ex arvskifte är oneröst. Fullgörande av testamente är oneröst. Så även fullgörande av giltig utfästelse om gåva.

För Tottie bör de enda benefika rättshandlingarna vara

1) upprättande av testamente
2) utfästelse om gåva eller gåva utan föregående utfästelse
3) befruktningen
4) vigseln

Fång genom testamente innebär ju endast fullgörande av testamentstagarens enligt testamentet berättigade anspråk. Samma sak med fullgörandet av en gåvoutfästelse. Arvsrätten grundas redan genom att individen ''föds'' i meningen att befruktning av ägget sker i moderlivet. Vad denna individ senare ärver är bara ett resultat av det vederlagsanspråk han vid tillblivelsen fick på personer, efter vilka han har arvsrätt.

Jag har velat skriva dessa rader, därför att jag vet att vi som inom och utom skatteförvaltningen yrkesmässigt sysslar med skatterätt uppfattar gränsen mellan onerösa och benefika förvärv på ett annat sätt än regeringsrådet Tottie. Jag tror mig också förstå — efter att ha läst åtskilliga spaltkilometer för-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-08 17:08:56

arbeten till skattelagstiftning — att skattelagstiftaren haft och har en annan syn på gränsdragningen mellan onerösa och benefika förvärv än den regeringsrådet Tottie gett uttryck för.

[1] Se SN 1985 sid 431 och 440 samt 1986 sid 251.

Replik

Av regeringsrådet Lars Tottie

Juridiska termer och begrepp kan vara mycket användbara, t ex när man vill förklara olika principer eller belysa systematiska frågor. Ofta är dock den bakomvarande indelningen alltför grov för att medge en säker vägledning när det gäller de konkreta rättsverkningarna i olika sammanhang. Indelningen i onerösa och benefika rättshandlingar är ett exempel på detta. Man tvingas många gånger att se på de sakliga sammanhangen mera än på den begreppsmässiga indelningen för att inte komma till orimliga resultat. Tidigare var det rätt vanligt att man först klassificerade en företeelse såsom tillhörande en viss rättsfigur — exempelvis benefika rättshandlingar — för att sedan till företeelsen med automatik koppla de rättsverkningar som man en gång hade bestämt att de skulle följa med rättsfiguren. Detta kallas begreppsjurisprudens, besparar sina utövare mycken tankemöda men representerar en numera i vart fall av jurister övergiven teknik.

Mina försök att föra fram en mer nyanserad bild av vissa benefika förvärv har hittills mött föga förståelse. Olsson tillgriper nu t o m det beprövade knepet att lägga i min mun sådant jag ej sagt för att därpå med liv och lust och — det erkännandet vill jag kosta på mig — med fantasi angripa de uttalanden han lagt i min mun. Den uppmärksamme läsaren har emellertid sett att jag i den omtalade noten 13 betonat att en bodelning ”sakligt sett” kan ha onerös natur. Uttalandet har alltså gjorts helt i linje med min strävan att se bort från den formella indelningen och mer beakta sakfrågorna. Just bodelningsinstitutet rymmer så många olika situationer att det inte går att skära hela institutet över en kam.

Det bör gå att föra en seriös debatt om detta.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-08 17:08:56

STOR DATANYHET!

Du kan nu spara MER ÄN HALVA DITT ARBETE under bokslutsarbetet. DPR (Det Perfekta Revisorsystemet) hjälper Dig göra det.

VAD ÄR DPR?

Jo, ett nytt datorsystem som kompletterar klientbokföringen.

DPR innehåller program som lagrar, beräknar och skriver ut
- deklarationer med flertalet rörelse- och jordbruksbilagor
- skatte- och kontantberäkningar
- årsredovisningar till P.R.V.
- vinstdelningsskatteberäkningar
- inventarieförteckningar, bokföringsorder
- påminnelsebrev till klienter inför årsbokslutet
- fakturor, påminnelser, räntefakturor

DPR renskriver alla deklarationer, med tillhörande bilagor. Blanketter: 1, 2, R5, J3, K1, K4, F1, F2, T1, T2, 12, R32 bl.a. Huvudblanketten skrivs ut direkt på originalet, andra blanketter på datalista, som ska kunna användas utan överföring till blankett.

DPR räknar summor och överför uppgifter mellan blanketter
DPR skriver ut adress-namnuppgifter i olika blanketter
DPR summerar olika rörelsebilagor till huvudblanketten
DPR förbereder inför nytt år genom en årsbytesrutin
DPR lagrar tidigare års uppgift om inventarieinköp
DPR gör analys av bästa avskrivningsalternativ
DPR beräknar RUF exakt och efter det aktuella resultatet
DPR beräknar lagerreserv exakt och med hänsyn till RUF
DPR fördelar exakt bilkostnad på rörelse- och privatdel
DPR utför avstämningen av egenavgifter
DPR tar fram gamla årets deklarationsuppgifter
DPR hämtar uppgifter i bilaga R5 från en delägare till en annan
DPR kan simulera olika bokslutsalternativ med skatteutfall
DPR kan t. o. m. hämta uppgifter direkt från bokföringen

Som kronan på verket räknar DPR ut exakt skatt och egenavgifter och utför helt automatiskt kontantberäkning. Skatte- och kontantberäkningen sker med bägge makarnas uppgifter samtidigt.

Arbetar Du med Hogia, Edla, CGS, Basco eller annat bokföringssystem? Då kan Du till låg kostnad komplettera Dina rutiner med DPR. DPR hjälper Dig göra en massa nya saker med datorn, förutom bokföring. DPR gör Dig effektivare i arbetet.

DATARATIONALISERING AB

Huvudkontor: Kyrkogatan 9,
199 31 Enköping.
Tel: 0171 - 387 78.

☐ Jag vill veta mer om DPR ☐ Jag vill ha en visning av DPR
☐ Jag vill ha en demo-diskett för DPR för 500 kr.

Namn: Adress:
Postadress: Telefon:

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-08 17:08:56